

Innst. S. nr. 163

(2007-2008)

Innstilling til Stortinget fra finanskomiteen

Dokument nr. 8:21 (2007-2008)

Innstilling fra finanskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Tore Sanner og Lars Sponheim om betinget fritak for arveavgift ved arv av familieeiendommer

Til Stortinget

SAMMENDRAG

I dokumentet fremmes følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag for Stortinget om å innføre endringer i arveavgiften som medfører at den som arver en bolig eller fritidsbolig og selv tar denne i bruk, slipper å betale arveavgift, men at avgiften først utløses dersom boligen selges. Stortinget ber Regjeringen ved utformingen av reglene vurdere praktiske begrensninger på antallet eiendommer som kan overdras innenfor denne ordningen."

Det vises til dokumentet for nærmere redegjørelse for bakgrunnen for forslaget.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Marianne Aasen Agdestein, Alf E. Jakobsen, Rolf Terje Klungland, Torgeir Micaelsen, lederen Reidar Sandal og Eirin Kristin Sund, fra Fremskrittspartiet, Gjermund Hagesæter, Ulf Leirstein, Jørund Rytman og Christian Tybring-Gjedde, fra Høyre, Svein Flåtten, Linda C. Hofstad Helleland og Jan Tore Sanner, fra Sosialistisk Venstreparti, Magnar Lund Berge og Heikki Holmås, fra Kristelig Folkeparti, Hans

Olav Syversen, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, og fra Venstre, Lars Sponheim, viser til at representantforslaget er oversendt finansminister Kristin Halvorsen til uttalelse. Hennes svarbrev av 11. januar 2008 følger som vedlegg til denne innstillingen.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, er oppmerksom på at det er svakheter ved dagens utforming av arveavgiften, og viser til at Regjeringen i budsjettet for 2008 varslet at den vil endre arveavgiften med sikte på å gjøre den mer rettferdig og for å øke oppslutningen om den. Dette vil det bli arbeidet med framover mot budsjettet i 2009. Da vil bl.a. reglene for verdsettelse av ulike arveobjekter, fribeløpene i arveavgiften og avgiftssatsene bli vurdert.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti, Senterpartiet og Kristelig Folkeparti, tilrår at representantforslaget vedlegges protokollen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at begrunnelsen for arveavgiften ligger i prinsippet om skatt etter evne. Dette innebærer at skattebelastningen skal fordeles ut fra den evne skattyterne har til å bære sin del av skattebyrden. En som mottar større verdier gjennom arv, vil ha evne til å betale arveavgift.

Flertallet viser videre til at arveavgiften, som de fleste skatter og avgifter, er begrunnet med at den skaffer staten nødvendige inntekter til å finansiere fellesgodene. Uten denne avgiftsinntekten måtte andre skatter skjerpes tilsvarende for å opprettholde nivået på velferdsordningene.

Flertallet mener at det ikke nå vil være hensiktsmessig å gå inn på endringer i enkeltelementer i arveavgiften løstrevet fra en slik bred gjennomgang.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre fremmer følgende forslag:

"Stortinget ber Regjeringen fremme forslag for Stortinget om å innføre endringer i arveavgiften som medfører at den som arver en bolig eller fritidsbolig og selv tar denne i bruk, slipper å betale arveavgift, men at avgiften først utløses dersom boligen selges. Stortinget ber Regjeringen ved utformingen av reglene vurdere praktiske begrensninger på antallet eiendommer som kan overdras innenfor denne ordningen."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet ser på arveavgiften som en dobbeltbeskatning som disse medlemmer ønsker å fjerne. Arveavgiften gjør i realiteten staten til medarving for verdier som allerede har vært beskattet flere ganger. Spesielt problematisk er det når det gjelder arv av familieeide bedrifter og fast eiendom (som for eksempel boliger og hytter), hvor det ofte må tas opp lån for å betale statens andel. Selv om disse medlemmer, mål altså er en fullstendig fjerning av arveavgiften, vil disse medlemmer likevel støtte dette forslaget som et første skritt i retning for å bli kvitt arveavgiften.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Venstre viser til at begrunnelsen i forslaget for innføring av et arveavgiftsfritak for familieeiendommer, er betinget av at eiendommene forblir i arvers eller familienes eie og ikke selges eller på annen måte verdrealiseres. Disse medlemmer har ingen innvendinger mot at Regjeringen ønsker å gjennomgå arveavgiften for å gjøre den mer rettferdig og øke oppslutningen om den, og legger til grunn at Regjeringens konklusjoner på dette området presenteres i forslaget til statsbudsjett for 2009. Men en slik gjennomgang er imidlertid ikke til hinder for at Regjeringen allerede nå kan signalisere at et forslag om betinget arveavgiftsfritak for familieeiendommer vil bli fremmet.

Disse medlemmer vil påpeke at det ikke er gjennomgangen i seg selv, men det som eventuelt kommer ut av den, som vil være avgjørende for å unngå den uheldige situasjon mange nå opplever ved at arveavgift for mange tvinger fram uønskede salg av bolig eller hytte som familien har eid i generasjoner. Disse medlemmer er skuffet over at regjeringens partiene ikke er villig til å gå inn i realitetene i forslaget, men skyver disse foran seg under argumen-

tasjon av at dette er et politikkområde Regjeringen arbeider med. Dette er en holdning som dessverre ikke bare gjelder den enkeltstående saken, men stadig flere saker opposisjonen fremmer i Stortinget.

Disse medlemmer vil videre peke på at Senterpartiets finanspolitiske talsmann, Per Olaf Lundteigen, allerede har gått langt i å støtte forslaget fra Stortingets talerstol. I forbindelse med finansdebatten (27.11.07) for inneværende års budsjett sa Lundteigen følgende:

"Når det gjelder arveavgift og bolig som arvelater har bebodd, og bedrifter som arvinger overtar, er dette et svært viktig tema for Senterpartiet. Vi er nødt til å følge med i tida i forhold til det som kreves. Senterpartiet er ikke fremmed for å tenke i retning av betinget arveavgiftsfritak når arvinger overtar hus eller eiendom for å drive videre. Det er en fritakstenkning med betingelser som ligger Senterpartiets hjerte nær."

Disse medlemmer viser til at den kraftige verdiøkningen på bolig og eiendom de siste årene har ført til at mange familier ved arv ikke har råd til å overta barndomshjem eller hytte som har tilhørt familien i flere generasjoner. Boligprisene har i snitt steget med 60 prosent de siste fire årene. En bolig eller en hytte som har doblet sin verdi fra 1,5 mill. kroner til 3 mill. kroner på noen få år, tilsier nå en arveavgift på godt over 500 000 kroner. Familieverdier i denne sammenheng er betydelig mer enn bare økonomiske verdier, både som samlingssted for familiene og den affeksjonsverdi det er å kunne komme tilbake til barndommens røtter. Det gjelder for de fleste familier uavhengig av bakgrunn eller økonomi. De aller rikeste vil klare en kostnad på flere hundre tusen kroner ved et arveoppgjør, men de representerer ikke det store flertallet som arver i Norge. Disse medlemmer mener at det ikke er ønskelig med en utvikling hvor familier med vanlige inntekter ikke har råd til å overta en bolig eller eiendom som har vært i familien over tid, og at det kun er de aller rikeste som vil ha mulighet til å beholde eiendommer i ettertraktede områder.

Disse medlemmer viser videre til at regjeringen Bondevik II økte fribeløpet før arveavgiften slår inn fra 200 000 kroner til 250 000 kroner pr. arvelater i 2003 i et samarbeid med Fremskrittspartiet. Videre foreslo den i statsbudsjettet for 2006 å doble dette fribeløpet ytterligere til 550 000 kroner. Regjeringen Stoltenberg II reverserte det i sitt statsbudsjett. De rød-grønne partiene har argumentert for arveavgiften ut ifra at de mener den er målrettet fordelingspolitisk. Det motsatte argumentet, at den fordelingsmessige virkningen av arveavgiften reelt sett var dårlig, var faktisk en hovedbegrunnelse da den sosialdemokratiske regjeringen i Sverige fjernet arveavgiften i 2005.

Disse medlemmer viser også til at forslaget vil ha minimale administrative konsekvenser all den tid det allerede finnes et system for registrering av formuesgrunnlaget for arveavgift. I tilfeller der det gis forskudd på arv mens arvelater er i live, blir dette registrert ved fylkesskattekontorene og hentet frem som tillegg til arveavgiftsgrunnlaget når vedkommende er død og beregning av endelig arveavgift skal finne sted. Den foreslåtte løsning med betalingsutsettelse av arveavgift ved arv av familieeiendommer vil kunne benytte det allerede etablerte system.

Disse medlemmer understreker til slutt at det bør utformes et regelverk som ivaretar hovedintensjonene i forslaget, som er å gjøre det økonomisk mulig for familier med vanlige inntekts- og formuesforhold å beholde familieeiendommer i familiens eie, gjennom for eksempel å innføre en begrensning for antall eiendommer som kan overdras innenfor ordningen, slik at ordningen ikke kan utnyttes.

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre:

Stortinget ber Regjeringen fremme forslag for Stortinget om å innføre endringer i arveavgiften som medfører at den som arver en bolig eller fritidsbolig og selv tar denne i bruk, slipper å betale arveavgift, men at avgiften først utløses dersom boligen selges. Stortinget ber Regjeringen ved utformingen av reglene vurdere praktiske begrensninger på antallet eiendommer som kan overdras innenfor denne ordningen.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til representantforslaget og det som står foran, og råder Stortinget til å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument nr. 8:21 (2007-2008) - representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Tore Sanner og Lars Sponheim om betinget fritak for arveavgift ved arv av familieeiendommer - vedlegges protokollen.

Oslo, i finanskomiteen, den 6. mars 2008

Reidar Sandal

leder

Torgeir Micaelsen

ordfører

Vedlegg

Brev fra Finansdepartementet v/statsråden til finanskomiteen, datert 11. januar 2008

Svar på henvendelse om Dokument nr. 8: 21 (2007-2008)

Jeg viser til brev av 29. november 2007 om representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Tore Sanner og Lars Sponheim om betinget fritak for arveavgift ved arv av familieeiendommer.

Familieeiendommer utgjør en betydelig del av arveavgiftsgrunnlaget. Et betinget fritak for arveavgift ved overføring av familieeiendommer ville derfor innebære en kraftig reduksjon av arveavgiften, i størrelsesorden 870 mill. kroner påløpt i 2008.

Arveavgiftsutvalget påviste i sin utredning (NOU 2000: 8) at arveavgiften hadde en utjevnende effekt ved at det er de rikeste som arver mest, og at de som arver mest, også betaler mest i arveavgift.

En beslektet begrunnelse for arveavgiften ligger i prinsippet om skatt etter evne. Dette innebærer at skattebelastningen skal fordeles ut fra den evne skattyterne har til å bære sin del av skattebyrden. En som

mottar større verdier gjennom arv, vil ha evne til å betale arveavgift.

Som de fleste skatter og avgifter er arveavgiften begrunnet med at den skaffer staten nødvendige inntekter til å finansiere fellesgodene. Uten denne avgiftsinntekten måtte andre skatter skjerpes tilsvarende for å opprettholde nivået på velferdsordningene.

Regjeringen er imidlertid oppmerksom på svakheter ved dagens utforming av arveavgiften. I budsjettet for 2008 er det varslet at Regjeringen ønsker å endre arveavgiften med sikte på å gjøre den mer rettferdig og for å øke oppslutningen om den. Dette vil det bli arbeidet med framover mot budsjettet for 2009. Da vil bl.a. reglene for verdsettelse av ulike arveobjekter, fribeløpene i arveavgiften og avgiftsatsene bli vurdert. Det vil ikke nå være hensiktsmessig å gå inn på endringer i enkeltelementer i arveavgiften løsrevet fra en slik bred gjennomgang.